

Ústavný súd Slovenskej republiky

STANOVISKO
vlády Poľskej republiky
ku skutočnostiam týkajúcim sa
novely zákona o ústavnom tribunáli

a

Rozsudky Ústavného tribunálu
Poľskej republiky
z 3. a 9. decembra 2015
(veci č. 34/15 a č. 35/15)

predkladá:

JUDr. Ivetta Macejková, PhD.

predsedníčka Ústavného súdu Slovenskej republiky, členka Benátskej komisie

Z ANGLICKÉHO ORIGINÁLU:

POSITION OF THE GOVERNMENT OF POLAND ON MATTERS RELATED TO THE AMENDMENTS TO THE LAW ON THE CONSTITUTIONAL COURT AND JUDGMENTS OF THE CONSTITUTIONAL TRIBUNAL OF POLAND OF 3 AND 9 DECEMBER 2015 (CASES NO. 34/15 AND 35/15)

Preklad a korektúra:

Mgr. Tomáš Plško, hlavný radca Ústavného súdu Slovenskej republiky

PaedDr. Marta Ondrejková, odborný radca Ústavného súdu Slovenskej republiky

OBSAH

I. Opis ústavných zvyklostí pri menovaní sudcov	3
II. Názory a stanoviská predložené Európskou komisiou pre demokraciu prostredníctvom práva	4
III. Doktrinálne pohľady na menovanie ústavných sudcov	5
IV. Spôsoby garantovania pluralistického zloženia ústavných súdov v iných štátoch	7
V. Problém porušenie takzvaného legislatívneho mlčania	9
VI. Problém porušenia zvyku, že ústavných sudcov volí Sejm zvolený vo voľbách, ktoré sa konali pred začiatkom funkčného obdobia sudcov	10
VII. Účast' ústavných sudcov na príprave zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015	10
VIII. Opatrenia zavedené zákonom z 22. decembra 2015, ktorých účelom bolo zaručiť implementáciu zásady pluralizmu a zvýšiť efektivitu a legitimitu ústavného tribunálu	11
Rozsudok ústavného tribunálu sp. zn. K 34/15	16
Rozsudok ústavného tribunálu sp. zn. K 35/15	18

I. OPIS ÚSTAVNÝCH ZVYKLOSTÍ PRI MENOVANÍ SUDCOV

Existuje viacero nepísaných systémových noriem alebo zvyklostí, ktoré spolu s relevantnými zákonnými ustanoveniami upravujú výkon právomoci štátnych orgánov, ktoré sú im zverené ústavou.

V poľskej ústavnej praxi, ktorá sa vyvinula po nadobudnutí účinnosti ústavy z 2. apríla 1997, sa na voľbu sudcov ústavného tribunálu dajú aplikovať nasledujúce zvyklosti.

I.1 Pri voľbe sudcov ústavného tribunálu bývajú spravidla zvolení sudcovia navrhnutí stranami, ktoré majú parlamentnú väčšinu

Jedinou výnimkou bolo, keď v roku 1995 Sejm zvolil sudcu navrhnutého opozíciou.

Táto metóda slúži na zaručenie pluralizmu ústavného tribunálu tým, že v dôsledku deväťročného funkčného obdobia sudcov a toho, že ich funkčné obdobia uplynú v iný čas, je garantované, že rôzne politické sily majúce väčšinu v Sejme budú mať slovo pri zaplňaní postov na ústavnom tribunáli po parlamentných voľbách. V politickom systéme Poľska sa iba raz stalo, že nejaká politická sila ostala pri moci dve plné funkčné obdobia (8 rokov, čo je menej ako jedno funkčné obdobie sudcu ústavného tribunálu), a to v rokoch 2007 – 2015, keď mala v Sejme väčšinu koalícia PO-PSL.

I.2 Prenechanie voľby sudcov ústavného tribunálu Sejmu zvolenému vo všeobecných voľbách, ktoré sa konali pred začiatkom funkčného obdobia sudcu

Možnosť zvoliť nových ústavných sudcov počas volebného obdobia Sejmu, ktoré sa už končí, avšak po parlamentných voľbách (čo viedlo k tomu, že voliči zvolili inú politickú silu, ako bola predtým), tu bola v roku 1997 v súvislosti s nadobudnutím účinnosti Ústavy Poľskej republiky z 2. apríla 1997, ktorá zaviedla 15-členný ústavný tribunál namiesto 12-členného.

Sejm druhého volebného obdobia, ktorý zasadal v rokoch 1993 až 1997, napriek tomu, že jeho volebné obdobie uplynulo 20. októbra 1997,¹ kým Ústava Poľskej republiky z 2. apríla 1997 nadobudla účinnosť 17. októbra 1997, sa napokon rozhodol nezvoliť troch sudcov ústavného tribunálu a nechať výkon tohto práva na nový Sejm reprezentujúci politickú silu zvolenú 14. septembra 1997.

Spočiatku strana SLD, ktorá mala v druhom Sejme väčšinu, plánovala vymenovať sudcov, ale po verejnej kritike tejto myšlienky tak neurobila. Treba poznamenať, že vtedajší predseda ústavného tribunálu Andrzej Zoll sa k veci vyjadril. V knihe „Państwo prawa jeszcze w budowie. Andrzej Zoll w rozmowie z Krzysztofem Sobczakiem“ (Právny štát vo výstavbe. Andrzej Zoll sa zhovára s Krzysztofom Sobczakom, vydal Wolter Kluwer S. A., Varšava 2013) sa o vtedajšej situácii vyjadroval negatívne a súhlasil s názorom Sobczaka, že SLD sa snažila politicky formovať ústavný tribunál. Poukázal na to, že to bol „dramatický moment“, keď „vládnuca skupina robila všetko, čo bolo v jej silách, aby voľby troch sudcov prebehli ešte pred voľbami. Tento pokus však zlyhal a boli zvolení až po voľbách.“

Táto zvyklosť sa teda vyvinula ako dôsledok sporu, ktorého podstatou bola snaha zabezpečiť

¹ Na rozdiel od ústavy z 2. apríla 1997 ústavný zákon z 17. októbra 1992 o vzájomných vzťahoch medzi legislatívou a exekutívou Poľskej republiky, ktorý určil dátum konca volebného obdobia odchádzajúceho Sejmu, ustanovil, že Sejm končí svoje volebné obdobie, „keď sa poslanci zídu na prvej schôdzi druhého Sejmu“, a nie tak, ako ustanovuje súčasné znenie ústavy, t. j. v deň predchádzajúci takému dňu.

pluralizmus v zložení ústavného tribunálu, aby sa zaručilo zastúpenie sudcami vymenovanými rôznymi politickými silami.

I.3 Možnosť poľského prezidenta neprijat' sľub od ústavného sudcu

Neprijatie sľubu prezidentom od osoby zvolenej Sejmom za sudcu ústavného tribunálu nie je bezprecedentné.

Čo sa týka Lidie Bagińskiej, 8. decembra 2006 zvolenej za sudkyňu ústavného tribunálu väčšinou poslancov Sejmu, prezident odmietol prijať jej sľub z dôvodu pochybností o dôveryhodnosti jej profesionálnej kariéry. Zvažovala sa okrem iného aj myšlienka opakovania voľby kandidatúry Lidie Bagińskiej Sejmom, keďže tu bola možnosť, že poslanci boli v súvislosti s kandidátkinou etickou kvalifikáciou zavádzaní. Napokon však k voľbe nedošlo. Prezident prijal sľub Lidie Bagińskiej 6. marca 2006 a 12. marca 2006 sa funkcie sudkyne ústavného tribunálu vzdala.

Uvedené skutočnosti jasne preukazujú, že pochybnosti o schopnosti osoby zvolenej Sejmom splniť predpoklady vymenovania do úradu sudcu ústavného tribunálu môžu byť dôvodom, aby prezident odmietol prijať jej sľub, kým pochybnosti nebudú odstránené alebo kým nebude vydané rozhodnutie, že bez ohľadu na takéto pochybnosti môže prezident prijať sľub takého kandidáta. Nie je dôvod domnievať sa, že podobný postup by nemohol byť aplikovaný v prípade, že pochybnosti vzniknú o postupe, akým bol ústavný sudca zvolený.

II. NÁZORY A STANOVISKÁ PREDLOŽENÉ EURÓPSKOU KOMISIOU PRE DEMOKRACIU PROSTREDNÍCTVOM PRÁVA (TZV. BENÁTSKA KOMISIA)

II.1

„Systém voľby (ústavných sudcov) sa zdá byť zameraný na zabezpečenie demokratickejšieho zastúpenia. Tento systém však závisí od politickej dohody, ktorá môže ohroziť stabilitu tejto inštitúcie, ak systém neposkytne záruky pre prípad neobsadeného miesta“.²

Ak hodnotíme uvedený argument v kontexte prejednávaného problému, pre účely zaistenia „demokratickejšieho zastúpenia“ na ústavnom tribunáli je vhodné, aby to bol 8. Sejm, ktorý zvolí ústavných sudcov, ktorí majú nahradiť tých, ktorých funkčné obdobie uplynie po parlamentných voľbách do 8. Sejmu (ktoré pravdepodobne so sebou prinesú zmenu politickej väčšiny). Tento argument podporuje aj skutočnosť, že politická zostava, ktorá bola pri moci v rokoch 2007 – 2015, predtým zvolila 9 z 15 ústavných sudcov.

II.2

„... systém, v ktorom všetci sudcovia ústavného tribunálu sú volení parlamentom na návrh prezidenta, „nezaručuje vyvážené zloženie ústavného tribunálu“. Predovšetkým „ak prezident pochádza z jednej z väčšinových strán, je pravdepodobné, že všetci sudcovia ústavného tribunálu budú naklonení väčšine. Voľba všetkých sudcov ústavného tribunálu parlamentom by si vyžadovala aspoň kvalifikovanú väčšinu.“³

² Stanovisko Benátskej komisie CDL-STD(1997)20 Zloženie ústavných súdov – veda a technika demokracie, č. 20, s. 7.

³ Stanovisko Benátskej komisie CDL-AD(2011)010 k návrhu novely monackej ústavy, ako aj k návrhu novely zákona o súdoch, zákona o prokuratúre a zákona o Súdnej rade Čiernej Hory, § 27.

Existuje analógia medzi už spomenutými obavami a súčasnou situáciou týkajúcou sa poľského ústavného tribunálu. Predchádzajúca koalícia, hoci zaplnila 9 z 15 sudcovských postov v priebehu dvoch volebných období Sejmu, chcela zaplniť ďalších päť postov napriek tomu, že funkčné obdobie sudcov uplynulo po dátume parlamentných volieb.

II.3

„Zmena zloženia ústavného tribunálu a postup menovania ústavných sudcov patria medzi najdôležitejšie a najcitlivejšie otázky ústavného súdnictva a pre zachovanie dôveryhodného systému vlády ústavného práva. Je nevyhnutné zabezpečiť nezávislosť ústavných sudcov a tiež zahrnúť do procesu menovania rôzne štátne orgány a politické sily, aby sudcovia neboli vnímaní iba ako nástroj jednej alebo druhej politickej sily. To je dôvod, pre ktorý nemecký zákon o Spolkovom ústavnom súde (Bundesverfassungsgerichtsgesetz) upravuje postup voľby sudcov dvojtretinovou parlamentnou väčšinou. Táto požiadavka má zaistiť súhlas opozičnej strany s kandidátom na post ústavného sudcu. Nemecká skúsenosť s týmto pravidlom je veľmi pozitívna. Veľká časť všeobecného rešpektu, ktorý nemecký ústavný súd požíva, je dôsledkom postupu, akým sú sudcovia menovaní.“⁴

Berúc do úvahy existujúce pravidlá menovania ústavných sudcov vyplývajúce z vnútroštátneho právneho poriadku treba poznamenať, že dosiahnutie podobnej úrovne pozitívneho hodnotenia práce ústavného tribunálu je možné garantovaním pluralistického zloženia, ktoré by bolo dôsledkom voľby jeho jednotlivých sudcov inými politickými stranami počas jednotlivých, za sebou idúcich volebných období Sejmu. Snaha o ovládnutie zloženia ústavného tribunálu jednou politickou stranou je v rozpore s myšlienkou budovania rešpektu tohto orgánu, pretože široké názorové spektrum jeho sudcov je dôsledkom toho, že boli zvolení inými politickými stranami.

II.4

„Vládnuca strana by nemala byť schopná vymenovať všetkých sudcov podľa vlastnej svojvôle. Z toho dôvodu by funkčné obdobia ústavných sudcov nemali korešpondovať s volebnými obdobiami parlamentu. Jeden zo spôsobov, ako to dosiahnuť, sú dlhé alebo doživotné funkčné obdobia. V prvom prípade by opätovné vymenovanie bolo možné buď iba raz, alebo vôbec.“⁵

Bez ohľadu na spôsob, akým sú funkčné obdobia ústavných sudcov určené v poľskom právnom poriadku, existuje (aj so zreteľom na už uvedené poznámky) všeobecné usmernenie, že dominantná politická strana by nemala mať možnosť vymenovať všetkých ústavných sudcov. Vzhľadom na už uvedenú zásadu je teda správne vnímať kriticky snahu vymenovať ďalších päť sudcov (okrem deviatich, ktorí boli vymenovaní skôr) u politickej strany, ktorej mandát (určený dátumom parlamentných volieb) vyprší pred koncom funkčného obdobia ústavných sudcov, ktorých posty majú byť uvoľnené.

⁴ Stanovisko Benátskej komisie CDL-AD(2004)043 k návrhu novely Ústavy Moldavskej republiky (zavedenie individuálnej sťažnosti na ústavnom súde), § 18 – § 19.

⁵ Stanovisko Benátskej komisie CDL-STD(1997)020 Zloženie ústavných súdov – veda a technika demokracie, č. 20 (1997), s. 21.

III. DOKTRINÁLNE POHĽADY NA MENOVANIE ÚSTAVNÝCH SUDCOV

III.1

Princíp monopolu Sejmu pri menovaní ústavných sudcov je v rozpore s postupom výberu sudcov všeobecných súdov, ktorý je úplne mimo kontroly parlamentu. Pokiaľ však ide o ústavný tribunál, všeobecne sa uznáva, že úzky vzťah medzi jeho rozhodnutiami a politickým procesom výkonu verejnej moci, najmä čo sa týka ich vplyvu na zákonodarné právomoci parlamentu, si vyžaduje určitý druh bŕzd a protiváh v podobe toho, že sa parlamentu umožní mať slovo pri výbere zloženia ústavného tribunálu. Menovanie sudcov parlamentom vytvára dojem demokratickej legitimity ústavného tribunálu, keďže ten môže meniť legislatívne rozhodnutia zastupiteľského orgánu občanov.

Aby ústavný tribunál mal demokratickú legitimitu, nestačí, že Sejm volí jeho sudcov, ale táto voľba musí byť vykonaná zástupcami občanov, ktorým voliči zverili mandát na vládnutie. Vzhľadom na skutkové okolnosti tohto prípadu a na ústavné zvyklosti, o ktorých bola reč na začiatku, sa zdá, že požiadavka demokratickej legitimity ústavného tribunálu bude najlepšie splnená, ak sa výber nových piatich sudcov, ktorých funkčné obdobie začína po parlamentných voľbách, prenechá na novozvolený Sejm.

III.2

Treba jasne povedať, že vzhľadom na to, že právomoc vybrať ústavných sudcov má politický orgán – Sejm a že úlohy súdu hraničia do veľkej miery s politikou, by bolo naivné si myslieť, že Sejm nebude brať politiku do úvahy, keď bude vyberať ústavných sudcov. To sa v istom zmysle odráža v spôsobe, akým parlament menuje sudcov, a je to štandardnou praxou od založenia poľského ústavného tribunálu. Právny štát by mal poskytovať záruky na zabránenie zatiahnutia menovania sudcov ústavného tribunálu do stranického systému „víťaz berie všetko“. Taká je logika za dlhými funkčnými obdobiami ústavných sudcov a vysokými kvalifikačnými kritériami. Z tohto pohľadu by poľská ústava mohla poskytnúť aspoň tri záruky. Po prvé, niektoré krajiny (Nemecko, Taliansko, Španielsko, Portugalsko, Maďarsko) vyžadujú na zvolenie ústavných sudcov kvalifikovanú väčšinu. Hoci ani tento systém nie je bez nedostatkov (keďže môže viesť k situácii, keď parlament nedokáže zaplniť uvoľnené miesta na ústavnom súde, ako bol prípad Maďarska koncom 90. rokov), zapája predsa len opozíciu do rozhodovacieho procesu a môže zabrániť nomináciám, ktoré porušujú štandardy politickej slušnosti. Po druhé, nasledujúc príklad niektorých krajín (napr. Nemecka a Portugalska), možno zaviesť ústavnú požiadavku menovať určitú časť (napr. tretinu) sudcov ústavného tribunálu spomedzi sudcov všeobecných súdov. Po tretie, najmä s ohľadom na doterajšie poľské skúsenosti, za zváženie stojí čakacia doba, ktorá by vylúčila možnosť zvolenia poslancov a senátorov vo výkone funkcie za ústavných sudcov.

Táto časť doktrinálnych názorov odhaľuje konzervatívne hodnotenie doteraz aplikovaných riešení týkajúcich sa menovania ústavných sudcov, podľa ktorého by malo byť zavedené pravidlo, že ústavní sudcovia budú volení kvalifikovanou väčšinou, aby sa zabránilo mentalite „víťaz berie všetko“ a aby sa zaistil väčší pluralizmus v rámci tohto orgánu. To by vytvorilo dojem jeho ani nie apolitickosti ako skôr vyváženosti, pokiaľ ide o ním prezentované názory.

IV. SPÔSOBY GARANTOVANIA PLURALISTICKÉHO ZLOŽENIA ÚSTAVNÝCH SÚDOV V INÝCH ŠTÁTOCH

IV.1

Nemecko je klasickým príkladom štátu, kde politické spory na počiatku vytvárania systému ústavnej kontroly viedli k prijatiu právnych záruk pri výbere sudcov. § 6 a § 7 zákona o Spolkovom ústavnom súde zaviedli požiadavku dvojtretinovej väčšiny na zvolenie sudcu. To v praxi znamená, že vládnuca väčšina a opozícia musia dôjsť k dohode, čo si vyžaduje vyhýbanie sa extrémnym kandidátom. Stabilita nemeckého systému politických strán viedla k neformálnej praxi „losovania“ postov na Spolkovom ústavnom súde.

Spolkový ústavný súd sa skladá z dvoch senátov so striktno definovanými kompetenciami. Je to výsledok politického sporu, ktorý sprevádzal prijatie zákona o Spolkovom ústavnom súde z roku 1951. V tom čase sa počítalo s tým, že jednému senátu budú dominovať sudcovia naklonení kresťanským demokratom, kým v druhom budú sudcovia blízki sociálnym demokratom. V súlade s tým boli začiatkom 50. rokov tieto dva senáty označované ako „čierny“ a „červený“. Toto delenie je už vecou minulosti.

Pokiaľ ide o postup prijímania rozhodnutí, senát môže vydať rozhodnutie, ak je prítomných aspoň šesť sudcov z ôsmich. V mimoriadne naliehavých prípadoch, keď jeden senát nemôže vydať rozsudok (napr. lebo niektorí sudcovia sú vylúčení), predseda môže nariadiť, aby bolo zloženie senátu doplnené losovaním sudcami z druhého senátu.

Ak by sa malo ukázať ako nevyhnutné vydať predbežné opatrenie a senát sa na tom nedokáže uznieť, môžu sa na takom opatrení uznieť jednohlasne traja sudcovia. Predbežné opatrenia strácajú platnosť po uplynutí jedného mesiaca.

Pokiaľ ide o skončenie mandátu ústavného sudcu, Spolkový ústavný súd môže poveriť spolkového prezidenta odvolať sudcu, ak stratí spôsobilosť vykonávať svoju funkciu, ak nemôže naďalej vykonávať svoju funkciu, pretože jeho osobná integrita bola spochybnená, na základe odsudzujúceho rozsudku na trest odňatia slobody prevyšujúci šesť mesiacov alebo ak hrubo zanedbá svoje povinnosti. Toto rozhodnutie prijíma plénum Spolkového ústavného súdu dvojtretinovou väčšinou všetkých sudcov. Okrem toho spolkový prezident odvolá sudcu na základe jeho vlastnej žiadosti.

IV.2

Vo Francúzsku bola účasť parlamentu, ktorá je pri menovaní ústavných sudcov štandardom, nahradená rozhodnutiami predsedov komôr parlamentu. Tento systém bráni situácii, kedy je ústavná rada založená na princípe pomeru straníckej politiky, ktorý je charakteristický pre väčšinu západoeurópskych štátov. Hoci tieto rozhodnutia sú vždy politické, zmeny v politickom imidži úradu prezidenta a parlamentu zabránili tomu, aby ústavná rada bola ovládnutá jednou politickou stranou (minimálne na takmer 20 rokov).

Rozhodnutia francúzskej ústavnej rady sú prijímané aspoň siedmimi členmi (z deviatich volených členov a určitého zákonom nedefinovaného počtu členov zo zákona, pričom táto posledná skupina pozostáva z bývalých prezidentov, ktorí sú nominovaní doživotne), ak tomu nebráni vyššia moc, čo je potrebné riadne zaznamenať formou predpísanou protokolom.

Ústavná rada rozhoduje o tom, či jej člen zanedbal svoje povinnosti, tajne absolútnou

väčšinou (vrätane členov zo zákona). Ak je to nevyhnutné, konanie o odvolaní jej člena môže ústavná rada začať uznesením z úradnej moci.

Ústavná rada odvolá z úradnej moci člena, ktorý prijme volenú funkciu alebo mandát, ktoré sú nezlučiteľné s členstvom v ústavnej rade, alebo člena, ktorý nemôže uplatňovať svoje politické a občianske práva. To zahŕňa aj členov, ktorým bráni vo výkone ich funkcie chronické telesné postihnutie.

IV.3

Aby sa zaručilo vyvážené zloženie ústavného súdu, Taliansko zaviedlo systém, kde kandidátov navrhujú rôzne inštitúcie: vyššie všeobecné a správne súdy (5), obe komory parlamentu (5) a prezident (5). To umožňuje nájsť rovnováhu medzi „technickými“ a „politickými“ sudcami.

IV.4

Aby sa zabránilo politizácii, sudcovia v Portugalsku sú volení dvojtretinovou väčšinou hlasov. Súčasne podľa čl. 279 ods. 2 ústavy môže byť ustanovenie, ktoré bolo uznané za protiústavné, potvrdené dvojtretinovou väčšinou poslancov, pričom musí byť prítomná aspoň polovica tých, ktorí majú hlasovacie právo. Článok 279 je zaradený do časti VI „Ochrana a kontrola ústavnosti“, hlavy I „Kontrola ústavnosti“ (treba poznamenať, že táto väčšina je stanovená pre „organické zákony“).

Zasadnutia pléna alebo sekcií portugalského ústavného súdu vyžadujú prítomnosť nadpolovičnej väčšiny členov (celého ústavného súdu, ktorý má 13 členov, alebo sekcie, ktorá má päť členov).

Funkcia sudcu môže pred skončením funkčného obdobia zaniknúť iba v dôsledku smrti alebo dlhotrvajúceho fyzického postihnutia, vzdania sa funkcie, prijatia postu alebo vykonávania činnosti, ktoré sú nezlučiteľné s funkciou ústavného sudcu, odvolaním z funkcie alebo povinným dôchodkom v dôsledku disciplinárneho alebo trestného stíhania.

Oznámenia o vzdaní sa funkcie sa predkladajú predsedovi súdu. Súd rozhodne o existencii iných dôvodov zániku funkcie sudcu.

IV.5

Z analýzy už uvedeného jasne vyplývajú mechanizmy (vyplývajúce buď priamo z normatívnych aktov alebo z politických zvyklostí a všeobecných volieb), ktoré majú za cieľ zabezpečiť pluralitu názorov medzi sudcami ústavného súdu a zabrániť jeho úplne ovládnutie ľuďmi nominovanými jednou politickou skupinou, ako odporúčajú stanoviská Benátskej komisie.

Nedostatok porovnateľných mechanizmov v poľskom právnom režime bol opakovane kritizovaný a viedol k situácii, kde zloženie ústavného tribunálu bolo prakticky monopolizované jednou politickou skupinou.

V. PROBLÉM PORUŠENIA TAKZVANÉHO LEGISLATÍVNEHO MLČANIA

Vo svojom právnom stanovisku hodnotiacom nové znenie zákona o ústavnom tribunáli profesor Bogusław Banaszak predstavil princíp tzv. legislatívneho mlčania, ktorý sa týka parlamentných volieb a bol rozvinutý judikatúrou ústavného tribunálu. Vo svojich rozhodnutiach č. K 31/06 z 3. 11. 2006 a č. KP 3/09 z 28. 10. 2009 ústavný tribunál poznamenal, že v prípade volebného zákona by absolútnym minimom malo byť prijatie významných zmien volebného zákona aspoň šesť mesiacov pred najbližšími voľbami, týka sa to nielen samotného volebného aktu, ale aj celého súboru činností spadajúcich do tzv. volebného kalendára. Akékoľvek výnimky z takto definovaného nemenenia volebného zákona môžu byť jedine z dôvodu mimoriadnych okolností objektívnej povahy. Podľa názoru ústavného tribunálu je ústavným problémom zákonodarcovo porušenie obdobia, v ktorom nemôže byť volebný zákon menený takými zmenami, ktoré sa v kontexte judikatúry ústavného tribunálu považujú za zmeny „podstatné“. Toto vyplýva z judikatúry ústavného tribunálu z obdobia po roku 2000, ktorá sa zaoberá porušeniami súvisiacimi s novelizovaním ústavného zákona tesne pred voľbami. Požiadavka dodržiavania obdobia zákazu „podstatných zmien“ volebného zákona bola zavedená iba nedávno, a to v spojitosti so soft law normami Rady Európy, aby sa zabránilo tomu, že volebný zákon bude novelizovaný na poslednú chvíľu, a aby sa rešpektovali individuálne práva.

Profesor Bogusław Banaszak ďalej poznamenáva, že stanovisko, ktoré vo veci zaujal ústavný tribunál, je definované štandardom všeobecnejšej povahy, ktorý sa netýka iba parlamentných volieb, ale tiež volieb iných vrcholných predstaviteľov vrátane sudcov ústavného tribunálu. Toto stanovisko mal parlament vziať do úvahy pri prijímaní zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015. Nanešťastie tak nespravil a v dôsledku toho zmeny v termíne na podanie kandidatury na sudcu ústavného tribunálu mohli mať vplyv na priebeh hlasovania Sejmu a na jeho výsledky, keďže prezident vyhlásil parlamentné voľby (vrátane volieb do Sejmu, t. j. orgánu, ktorý volí sudcov ústavného tribunálu absolútnou väčšinou) na október 2015. Akákoľvek zmena v pomere medzi stranami a zoskupeniami zastupujúcimi suveréna by zahŕňala navrhnutie iných kandidátov alebo sformovanie nejakej inej väčšiny, a tým iné zloženie ústavného tribunálu. Stanovisko v závere uvádza, že dodržiavaním princípu tzv. legislatívneho mlčania a zvolením piatich nových ústavných sudcov 2. decembra 2015 sa Sejm legitímne oprel o svoje vtedy platné normy namiesto toho, aby použil normy novelizované v období bezprostredne predchádzajúcom voľbe ústavných sudcov.

Okrem toho treba poznamenať, že v čase prijímania zákona o ústavnom tribunáli (25. jún 2015) ešte nebol určený dátum volieb do Sejmu a do Senátu: prezidentovo rozhodnutie o vyhlásení volieb bolo prijaté 17. októbra 2015 a publikované v zbierke zákonov 22. júla 2015 (Dz. U. Item 1017). Berúc však do úvahy skutočnosť, že podľa čl. 98 ods. 2 poľskej ústavy prezident zvoláva voľby na deň pracovného pokoja nie viac ako 30 dní pred koncom štvorročného volebného obdobia Sejmu a Senátu a že siedme volebné obdobie Sejmu začalo 8. novembra 2011, voľby do Sejmu a do Senátu mohli byť zvolané na 11., 18. alebo 25. október alebo 1. november 2015. V deň prijatia zákona o ústavnom tribunáli, ktorý počítal s voľbou piatich ústavných sudcov 7. Sejmom, sa už vedelo, že bez ohľadu na dátum parlamentných volieb bude koniec funkčného obdobia odchádzajúcich sudcov a začiatok funkčného obdobia tých nových pripadať na obdobie po voľbách.

VI. PROBLÉM PORUŠENIA ZVYKU, ŽE ÚSTAVNÝCH SUDCOV VOLÍ SEJM ZVOLENÝ VO VOĽBÁCH, KTORÉ SA KONALI PRED ZAČIATKOM FUNKČNÉHO OBDOBIA SUDCOV

Zákon o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 bez ohľadu na voľbu sudcov podľa uznesení 7. Sejmu 8. októbra 2015 porušil princíp spomínaný v bode I.2, podľa ktorého by voľba ústavných sudcov mala byť prenechaná na Sejm, ktorý bol zvolený vo voľbách, ktoré sa konali pred uplynutím funkčného obdobia sudcov, na miesta ktorých majú byť zvolení noví sudcovia.

Z tohto pohľadu je potrebné hodnotiť negatívne rozsudok ústavného tribunálu sp. zn. K 34/15 z 3. decembra 2015, ktorý v rozsahu vzťahujúcom sa na preskúmanie ustanovenia (čl. 137) zákona z 25. júna 2015 o ústavnom tribunáli upravuje dôvody na voľbu sudcov týkajúce sa volebného obdobia 7. Sejmu, ktoré bolo určené prezidentovým zvolaním prvej schôdze 8. Sejmu, ktorá sa podľa čl. 109 ods. 2 ústavy mohla konať do 30 dní odo dňa parlamentných volieb, t. j. 25. októbra 2015.

Treba poznamenať, že 7. Sejm 8. októbra 2015 zvolil piatich sudcov.

Hoci funkčné obdobie „prvých“ troch ústavných sudcov (kde ústavnosť ich voľby nebola ústavným tribunálom spochybnená) skončilo 6. novembra 2015, ešte v ten deň sa nevedelo, či ich nástupcovia budú zvolení počas 7. Sejmu alebo až počas 8. Sejmu.

Preto sa zdá, že rozhodnutie ústavného tribunálu sp. zn. K 34/2015 z 3. decembra 2015, hoci bolo vydané v čase, keď už skutkový stav bol známy, vychádzalo z hodnotenia ústavnosti zákonných noriem nie z abstraktného a všeobecného hľadiska, ale bolo poznačené touto udalosťou, ktorá v čase, keď toto ustanovenie bolo aplikované v rozsahu, ktorý ústavný tribunál vyhodnotil ako protiústavný, bola neistou budúcou udalosťou. Ak by sa však prezident rozhodol zvolať prvú schôdzu 8. Sejmu na 6. november 2015 alebo na skorší deň, deň skončenia funkčného obdobia troch ústavných sudcov by taktiež pripadal do volebného obdobia 8. Sejmu. To by si vyžadovalo priznať, že za týchto skutkových okolností by rozhodnutie ústavného tribunálu muselo byť iné. Problém by nebol vznikol, ak v súlade s ústavnou zvyklosťou spomínanou v bode I.2 by pre určenie času, kedy Sejm môže zvoliť nových sudcov, boli rozhodujúce parlamentné voľby, ktoré určia podobu novej politickej sily.

VII. ÚČASŤ ÚSTAVNÝCH SUDCOV NA PRÍPRAVE ZÁKONA O ÚSTAVNOM TRIBUNÁLI Z 25. JÚNA 2015

Ak analyzujeme prípravné práce na zákone o ústavnom tribunáli, treba poznamenať, že príprava predbežného návrhu tohto zákona prebiehala za aktívnej účasti samotného ústavného tribunálu.

Bez toho, aby sme spochybňovali fakt, že niektoré ustanovenia, ktoré boli napokon inkorporované do zákona, vznikli v parlamente, treba poznamenať, že rokovania parlamentného výboru, ktorý sa zaoberal návrhom, sa zúčastnili aj ústavní sudcovia Andrzej Rzepliński, Stanisław Biernat a Piotr Tuleja.

Súčasne, ako ústavný tribunál sám vo svojom rozhodnutí sp. zn. SK 53/04 z 13. decembra 2005 poznamenal, európska judikatúra veľmi vyzdvihuje dôležitosť sudcovskej nestrannosti pre implementáciu práva garantovaného podľa čl. 6 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Vo svojom rozsudku z 8. februára 2000 vo veci McGonnell proti Spojenému kráľovstvu (sťažnosť č. 28488/95) EŠLP dospel k záveru, že akákoľvek priama účasť na zákonodarnom procese by mohla viesť k pochybnostiam o nezávislosti sudcu, ktorý následne rozhoduje o tom, či existujú dôvody odchyliť sa od doslovného znenia dotknutých ustanovení (odsek 55 dôvodovej správy). Existencia dôvodných obáv, pokiaľ ide o nestrannosť sudcu, bola práve tým, na základe čoho EŠLP rozhodol, že došlo k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru vo veci Procola proti Luxembursku (rozsudok z 28. 9. 1995, sťažnosť č. 14570/89). V tomto prípade súviselo ohrozenie sudcovskej nestrannosti so skutočnosťou, že členovia luxemburskej štátnej rady sa predtým zúčastnili prijímania stanoviska k návrhu právnej úpravy, ktorá bola neskôr použitá pri rozhodovaní o sťažnosti proti rozhodnutiu správneho orgánu.

Následne vo svojom rozsudku z 15. 10. 2009 vo veci Micallef proti Malte EŠLP poznamenal, že existencia vnútroštátnych postupov na zaistenie nestrannosti, t. j. noriem upravujúcich vylúčenie sudcov, je dôležitým faktorom.

Takéto ustanovenia sú vyjadrením záujmu národného zákonodarcu odstrániť akúkoľvek rozumnú pochybnosť o nestrannosti daného sudcu alebo súdu a tiež pokusom o zaručenie nestrannosti tým, že sa odstránia dôvody na takéto obavy. Okrem toho, že zabraňujú skutočnej zaujatosti, majú tieto ustanovenia za cieľ odstrániť akékoľvek vonkajšie znaky zaujatosti a tým zvyšujú dôveryhodnosť, ktorú by súdy mali v demokratickej spoločnosti mať (rozsudok EŠLP č. 71615/01 z 15. 7. 2005, Mežnarić proti Chorvátsku).

VIII. OPATRENIA ZAVEDENÉ ZÁKONOM Z 22. DECEMBRA 2015, KTORÝCH ÚČELOM BOLO ZARUČIŤ IMPLEMENTÁCIU ZÁSADY PLURALIZMU A ZVÝŠIŤ EFEKTIVITU A LEGITIMITU ÚSTAVNÉHO TRIBUNÁLU

VIII.1 PREHEAD USTANOVENÍ

Zákon z 22. decembra 2015 rieši tieto otázky:

- Článok 1 definuje predmet zákona takto: „Ústavný tribunál je orgánom súdnej moci zriadeným pre účely výkonu právomocí upravených v ústave.“
- Článok 10 ods. 1 upravuje rokovací poriadok pléna ústavného tribunálu a znie: „Plénum sa uznáva dvojtretinovou väčšinou hlasov, ak sú prítomní aspoň 13 sudcovia vrátane predsedu a podpredsedu ústavného tribunálu, ak tento zákon neustanovuje inak.“
- Článok 12 upravuje postup výberu kandidátov na predsedu ústavného tribunálu a vkladá sa odsek 2a, ktorý znie: „Kandidáta na post predsedu ústavného tribunálu môžu navrhnúť aspoň traja sudcovia ústavného tribunálu. Jeden sudca môže navrhnúť iba jedného kandidáta.“; vkladajú sa odseky 3a – 3c, ktoré znejú: „3a. Hlasovanie o voľbe kandidáta na post predsedu ústavného tribunálu sa nemôže konať skôr ako po uplynutí troch dní odo dňa, kedy bol kandidát navrhnutý. 3b. Mená a priezviská kandidátov sa uvádzajú v abecednom poradí na hlasovacom lístku pripravenom pre účely voľby kandidátov na post predsedu ústavného tribunálu. 3c. Sudca môže hlasovať iba za jedného kandidáta na predsedu.“; odsek 5 odteraz znie: „5. Ustanovenia odseku 1 – 2a a 3a – 4 sa primerane vzťahujú na podpredsedu ústavného tribunálu.“

- Vkladá sa nový čl. 28, ktorý dopĺňa ustanovenia o disciplinárnom konaní a znie: „Článok 28a. Disciplinárne konanie sa taktiež môže začať na návrh prezidenta alebo ministra spravodlivosti do 21 dní odo dňa doručenia návrhu, ak predseda ústavného tribunálu nerozhodne, že návrh je neopodstatnený. Rozhodnutie o odmietnutí začať disciplinárne konanie aj s odôvodnením sa doručí navrhovateľovi do siedmich dní odo dňa jeho prijatia.“
- Vkladá sa čl. 31a, ktorý znie: „čl. 31a. 1. V obzvlášť flagrantných prípadoch požiada plénum Sejm o odvolanie sudcu z funkcie. 2. Plénum môže prijať uznesenie alebo podať návrh vo veci uvedenej v odseku 1 aj na žiadosť prezidenta alebo ministra spravodlivosti do 21 dní odo dňa doručenia návrhu. 3. Uznesenie o odmietnutí podať návrh uvedený v odseku 1 bude aj s odôvodnením zaslané navrhovateľovi uvedenému v odseku 2 do 14 dní odo dňa prijatia uznesenia.“
- Článok 36 ustanovuje dôvody zániku mandátu sudcu ústavného tribunálu a odteraz znie takto: „čl. 36. 1. Mandát sudcu ústavného tribunálu pred jeho uplynutím zaniká v prípade: 1) smrti sudcu; 2) vzdania sa funkcie sudcom; 3) právoplatného odsúdenia sudcu za úmyselný trestný čin; 4) odvolania sudcu Sejmom na návrh pléna. 2. Plénum podá Sejmu návrh na uvoľnenie mandátu sudcu z dôvodov uvedených v odseku 1 po tom, ako vec primerane prešetrí.“
- Článok 44 ods. 1 – 3 upravujúci zloženie ústavného tribunálu odteraz znie: „1. Ústavný tribunál: zasadá 1) v pléne, ak tento zákon neustanovuje inak; 2) v sedemčlennom senáte v týchto prípadoch: a) ak ide o ústavnú sťažnosť, b) ak ide o súlad zákonov s medzinárodnými zmluvami, ktorých ratifikácia si vyžaduje predchádzajúci súhlas vyjadrený v zákone; 3) v trojčlennom senáte v týchto prípadoch: a) rozhodovania o prípustnosti sťažnosti alebo o návrhu podanom subjektom uvedeným v čl. 191 ods. 1.3 – 5 ústavy, b) rozhodovania o vylúčení sudcu. 2. Ak je vec uvedená v odseku 1.2 a odseku 1.3 veľmi zložitá alebo významná, môže byť postúpená na rozhodnutie pléna. Rozhodnutie o postúpení prijíma predseda ústavného tribunálu aj na návrh sudcov, ktorým bola vec pridelená. 3. Rozhodovanie o veci v pléne vyžaduje účasť aspoň 13 sudcov ústavného tribunálu.“
- Doterajšie znenie čl. 80 sa označuje ako odsek 1 a vkladá sa odsek 2, ktorý znie: „2. Dátumy konania verejných alebo neverejných zasadnutí, na ktorých sa rozhoduje o návrhoch, sa riadia poradím, v akom boli návrhy doručené ústavnému tribunálu.“
- Do čl. 81, ktorý upravuje, o ktorých veciach sa rozhoduje verejne a o ktorých neverejne, v ktorom nachádza svoje vyjadrenie akuzačný princíp a ktorým sa riadi konanie pred ústavným tribunálom, sa vkladá odsek 1a, ktorý znie: „1a. Ústavný tribunál pojednáva o návrhu, o výklade zákona alebo o sťažnosti na verejnom zasadnutí, ak navrhovateľ v návrhu žiada prerokovať vec na verejnom zasadnutí.“; Znenie odseku 2 sa mení takto: „2. Ak návrh neobsahuje požiadavku uvedenú v odseku 1a, rozhodne o tom, či sa vec prerokuje verejne, senát.“
- V čl. 87, ktorý upravuje postup pri prerokovávaní veci na verejnom zasadnutí, sa odsek 2 mení takto: „2. Verejné zasadnutie sa nemôže konať skôr ako po uplynutí troch mesiacov odo dňa doručenia účastníkom oznámenia o jeho dátume a pri plenárnych veciach po uplynutí šiestich mesiacov.“; vkladá sa odsek 2a, ktorý

zníe: „Predseda ústavného tribunálu môže primerane až o polovicu skrátiť lehotu uvedenú v odseku 2 v týchto prípadoch: 1) konanie sa začalo na návrh prezidenta; 2) sťažnosť alebo výklad sa týkajú porušenia slobôd, práv a záväzkov ľudí a občanov, ktoré sú uvedené v druhej kapitole ústavy, 3) predmetom konania sú rokovací poriadok Sejmu alebo Senátu.“

- Článok 99 ods. 1 sa mení takto: „1. Rozsudky ústavného tribunálu v plenárnych veciach sa prijímajú dvojtretinovou väčšinou.“
- Vypúšťa sa kapitola 10, ktorá sa týka prezidenta, a niekoľko ďalších ustanovení tohto zákona, ktoré opakujú ustanovenia vyššej právnej sily.
- V zmysle čl. 5 tento zákon nadobudol účinnosť dňom jeho zverejnenia.

VIII.2 STANOVISKO VLÁDY KU KRITIZOVANÝM PROBLÉMOM

1. Zrušenie čl. 16 zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 (ustanovenia o nezávislosti ústavných sudcov)

- Zrušenie tohto ustanovenia nemá žiadne právne následky, keďže identicky formulované ustanovenie zaručujúce nezávislosť ústavných sudcov sa nachádza v čl. 195 ods.1 ústavy. Účelom tejto zmeny je odstránenie legislatívnej chyby spočívajúcej v opakovaní obsahu ustanovenia predpisu vyššej právnej sily v predpise nižšej právnej sily.

2. Zrušenie čl. 19 a čl. 20 zákona o ústavnom tribunáli (ustanovenia o postupe menovania ústavných sudcov)

- Článok 112 ústavy je základnou právnou úpravou, z ktorej vychádza úprava menovacieho procesu na najdôležitejšie štátne pozície v rokovacom poriadku Sejmu. Podľa tohto ustanovenia „rokovací poriadok Sejmu podrobnejšie upraví vnútornú organizáciu a činnosť Sejmu, postup menovania, činnosť jeho orgánov, ako aj spôsob vykonávania ústavných aj zákonných záväzkov štátnych orgánov voči Sejmu.“

- Všetci sudcovia ústavného tribunálu, nielen tí vo výkone funkcie, ale aj tí, ktorých funkčné obdobie skončilo, boli zvolení Sejmom v súlade s jeho rokovacím poriadkom.

- Treba pripomenúť, že až zákon o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 upravil podrobne postup pri voľbe sudcov na úrovni zákona. Predtým bola otázka postupu pri voľbe ústavných sudcov upravená iba v rokovacom poriadku Sejmu. Tento právny režim pred nadobudnutia účinnosti zákona z 22. júna 2015 nebol spochybnený ako protiústavný.

3. Postup pri odvolaní ústavného sudcu – čl. 31(a)(1) zákona o ústavnom tribunáli

- Podľa nového zákona nemá odvolanie ústavného sudcu účinok od momentu, keď bola sudcovi uložená disciplinárna sankcia, ale až rozhodnutím Sejmu na návrh pléna ústavného tribunálu.

- Ustanovenia zákona z 22. decembra 2015 posilnili normatívne záruky nezávislosti ústavných sudcov uvedené v čl. 195 ústavy, keďže zaviedli ďalšiu požiadavku pre odvolanie sudcu. Niet pochyb o tom, že samotný ústavný tribunál (plénum) stále hrá kľúčovú úlohu v pozmenenom postupe odvolania sudcu a že bez jeho iniciatívy a súhlasu nedôjde

k žiadnemu rozhodnutiu v tejto veci.

- Nemožno prehliadnuť, že podľa novelizovaného znenia zákona bude odvolanie sudcu náročnejšie ako v minulosti, a to z dôvodu dlhého zoznamu podmienok na odvolanie, ale tiež z dôvodu, že plénum prijíma rozhodnutia dvojtretinovou väčšinou, a nie jednoduchou, ako to bolo predtým (čl. 10 ods. 1 zákona o ústavnom tribunáli).

4. Návrh prezidenta alebo ministra spravodlivosti na odvolanie ústavného sudcu – čl. 31a(2) zákona o ústavnom tribunáli

- Treba poznamenať, že odvolanie ústavného sudcu z funkcie a iniciovanie príslušného konania závisí od autonómneho rozhodnutia pléna ústavného tribunálu. Jediné plénum má právomoc po prijatí uznesenia dvojtretinovou väčšinou za účasti aspoň 13 sudcov (čl. 10 ods. 1 zákona o ústavnom tribunáli) predložiť Sejmu návrh na odvolanie ústavného sudcu z funkcie.

- Návrh prezidenta alebo ministra spravodlivosti uvedený v čl. 31a ods. 2 zákona o ústavnom tribunáli plénum nezaväzuje. Plénum môže prijať uznesenie, ktorým odmietne podať návrh na odvolanie sudcu (čl. 31a ods. 3 zákona o ústavnom tribunáli). V takom prípade nemajú prezident ani minister spravodlivosti k dispozícii žiadny opravný prostriedok proti tomuto uzneseniu.

5. Zmeny týkajúce sa senátov ústavného tribunálu – čl. 44 zákona o ústavnom tribunáli

- Treba poznamenať, že táto otázka jasne patrí medzi otázky, ktoré by mal upravovať zákon, t. j. spadá do kompetencie zákonodarcu.

- Existujú pochybnosti vyplývajúce zo slabej legitimity rozsudkov, ktoré rušia parlamentom riadne prijatý zákon a ktoré prijíma päťčlenný senát namiesto toho, aby o tom rozhodovalo plénum. Podľa predchádzajúceho zákona mohli rozsudok vyhlasujúci zákon za protiústavný prijať iba traja sudcovia s dvoma hlasmi proti.

- Plénum alebo aspoň rozšírený senát vyžadovaný zákonom z 22. decembra 2015 zaručuje viac legitimity vydaným rozsudkom. Umožňuje využiť vedomosti a skúsenosti vyššieho počtu sudcov a zvyšuje pluralizmus ústavného tribunálu.

6. Poradie prerokovávaní návrhov – čl. 80 zákona o ústavnom tribunáli

- Poradie prerokovávaní vecí je významné pre navrhovateľa. Každý navrhovateľ má nepochybný záujem, aby sa o jeho veci rozhodlo v čo najkratšom možnom čase.

- Podľa tohto ustanovenia sa poradie neverejných a verejných zasadnutí určuje podľa poradia, v akom boli podané návrhy na ústavný tribunál. Táto zásada vytvára objektívny základ pre hodnotenie dôveryhodnosti, efektívnosti a rovnakého zaobchádzania s navrhovateľmi. Výrazne sa tým zvyšuje predvídateľnosť činnosti ústavného tribunálu, čo by malo zvýšiť dôveru v neho.

7. Rozhodovanie kvalifikovanou dvojtretinovou väčšinou – čl. 99 ods. 1 zákona o ústavnom tribunáli

- Samotná zásada rozhodovania kvalifikovanou väčšinou má hodnotové dôvody, keďže zabraňuje tomu, aby boli tesnou väčšinou hlasov popierané spoločensky a demokraticky

akceptované právne inštitúty.

- Princíp predpokladu ústavnosti zákonov umožňuje prijímať riešenia, ktoré zachovávajú záväznú silu zákona: ak na ústavnom tribunáli nie je väčšina presvedčená o protiústavnosti daného zákona, takýto zákon ostáva súčasťou právneho poriadku.

- Ústavodarca je nekonzistentný v používaní pojmu „väčšina“, niekedy hovorí o „jednoduchej väčšine“ (t. j. čl. 120 ústavy), ale nie je jasné, či sa z toho dá odvodiť, že čl. 190 ods. 5 ústavy prenecháva otázku potrebnej väčšiny na obyčajné zákony.

- Predstavitelia doktríny zdôrazňujú, že ústava nešpecifikuje, aký druh väčšiny je potrebný na prijímanie rozhodnutí ústavného tribunálu. Tiež pripúšťajú, že čl. 190 ods. 5 ústavy jedine vylučuje zavedenie princípu jednohlasnosti.

-

8. Vacatio legis – čl. 5 zákona z 22. decembra 2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o ústavnom tribunáli

- Princíp vacatio legis sa chápe ako povinnosť zákonodarcu zabezpečiť, že adresáti právnej normy majú dostatok času prispôbiť sa novej právnej úprave a rozhodnúť o svojom ďalšom správaní.

- Adresátom novely je ústavný tribunál, neukladá žiadne povinnosti občanom. Zdá sa, že určenie vacatio legis by nemalo žiaden vplyv na schopnosť jednotlivca prispôbiť sa novej právnej norme a náležite jej prispôbiť svoje záležitosti.

9. Zrušenie čl. 30 zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015

- Zrušenie čl. 30 zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015, podľa ktorého nie je možné podať dovolanie proti druhostupňovému disciplinárnemu rozsudku, neznamená, že ústavný sudca mohol predtým tento opravný prostriedok podať. V prípade návrhu podaného Lidiou Bagiňskou, ktorá sa v ňom domáhala určenia existencie práv vyplývajúcich z funkčného obdobia ústavného sudcu, o ktorého zániku rozhodlo plénum ústavného tribunálu v dôsledku údajnej nútenej rezignácie z funkcie ústavného sudcu, najvyšší súd vo svojom rozsudku z 5. novembra 2009 (I CSK 16/09) rozhodol, že tu nie je ústavný alebo zákonný dôvod meritórne takúto vec preskúmať, a potvrdil rozhodnutie zamietnuť návrh.

Varšava 16. december 2015

Čiastka 2129
ROZSUDOK
ÚSTAVNÉHO TRIBUNÁLU
sp. zn. K 34/15
z 3. decembra 2015

Ústavný tribunál v senáte zloženom z:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – predsedníčka senátu,
Leon Kieres – spravodajca,
Stanisław Rymar,
Andrzej Wróbel,
Marek Zubik – spravodajca,
Zapisovateľka: Grażyna Szałygo,

prerokoval na verejnom zasadnutí 3. decembra 2015 za prítomnosti navrhovateľa, ako aj za prítomnosti Sejmu, generálneho prokurátora, ministerskej rady a ombudsmana návrh podaný skupinou poslancov na začatie konania o súlade:

- 1) Článku 3 zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 (zbierka zákonov, čiastka 1064) s čl. 2 a čl. 197 Ústavy Poľskej republiky,
- 2) Článku 12 ods. 2 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 2 ústavy,
- 3) Článku 12 ods. 1 a 5 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 144 ods. 3 bodom 21 ústavy,
- 4) Článku 18 zákona uvedeného v bode 1 v spojení s čl. 22 ods. 1 bodom 3 zákona o najvyššom súde z 23. novembra 2002 (zbierka zákonov, čiastka 499) s čl. 194 ods. 1 ústavy,
- 5) Článku 19 ods. 2 a čl. 137 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 112 a čl. 197 ústavy,
- 6) Článku 19 ods. 5 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 2 ústavy,
- 7) Článku 21 ods. 1 a 2 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 194 ods. 1 ústavy,
- 8) Článku 24 v spojení s čl. 42 ods. 1 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 2, čl. 32 ods. 1 a čl. 196 ústavy,
- 9) Článku 104 ods. 1 bodu 3 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 191 ods. 1 a čl. 193 ústavy,
- 10) Článku 137 v spojení s čl. 19 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 2 ústavy,
- 11) Článku 137 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 62 ods. 1 ústavy,
- 12) Článku 137 zákona uvedeného v bode 1 s čl. 194 ods. 1 ústavy,

a takto rozhodol:

1. Článok 3 zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 (zbierka zákonov, čiastka 1064) je v súlade s čl. 2 Ústavy Poľskej republiky a nie je v rozpore s čl. 197 ústavy.

2. Článok 12 ods. 2 zákona uvedeného v bode 1 je v súlade s čl. 2 ústavy.
3. Článok 12 ods. 1 a 5 zákona uvedeného v bode 1 je v súlade s čl. 144 ods. 3 bodom 21 ústavy.
4. Článok 19 ods. 2 zákona uvedeného v bode 1 je v súlade s čl. 112 ústavy a nie je v rozpore s čl. 197 ústavy.
5. Článok 21 ods. 1 zákona uvedeného v bode 1, ktorý je formulovaný inak, než aby ukladal povinnosť prezidenta Poľskej republiky bezodkladne prijať sľub sudcu ústavného tribunálu, ktorého zvolil Sejm, je v rozpore s čl. 194 ods. 1 ústavy.
6. Článok 24 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 42 ods. 1 zákona uvedeného v bode 1 je v súlade s čl. 196 ústavy.
7. Článok 104 ods. 1 bod 3 zákona uvedeného v bode 1 je v súlade s čl. 191 ods. 1 a čl. 193 ústavy.
8. Článok 137 zákona uvedeného v bode 1
 - a) je v súlade s čl. 112 ústavy a nie je v rozpore s čl. 62 ods. 1 a čl. 197 ústavy,
 - b) v rozsahu, v ktorom sa vzťahuje na sudcov ústavného tribunálu, ktorých funkčné obdobie uplynie 6. novembra 2015, je v súlade s čl. 194 ods. 1 ústavy,
 - c) v rozsahu, v akom sa vzťahuje na sudcov ústavného tribunálu, ktorých funkčné obdobie vyprší 2. decembra 2015 a 8. decembra 2015, je v rozpore s čl. 194 ods. 1 ústavy.

Ďalej ústavný tribunál rozhodol:

Podľa čl. 104 ods. 1 bodu 2 zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 (zbierka zákonov, čiastka 1064) vo zvyšku konanie zastavuje.

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz

Leon Kieres
Andrzej Wróbel

Stanisław Rymar
Marek Zubik

Varšava 18. december 2015

Čiastka 2147
ROZSUDOK
ÚSTAVNÉHO TRIBUNÁLU
sp. zn. K 35/15
z 9. 12. 2015

Ústavný tribunál v senáte zloženom z:

Andrzej Wróbel – predseda senátu,
Miroslaw Granat,
Małgorzata Pyziak-Szafnicka,
Piotr Tuleja – spravodajca,
Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,
Zapisovateľka: Grażyna Szałygo,

prerokoval na verejnom zasadnutí 9. decembra 2015 za prítomnosti navrhovateľov, ako aj za prítomnosti Sejmu a generálneho prokurátora spoločné návrhy:

1. Podané skupinou poslancov na začatie konania o súlade:
 - a) článku 1 bodu 6 zákona z 19. novembra 2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o ústavnom tribunáli (zbierka zákonov, čiastka 1928), a v prípade, že nadobudne účinnosť pred tým, ako ústavný tribunál rozhodne v tejto veci, čl. 137a zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 (zbierka zákonov, čiastka 1064), s čl. 2, čl. 7, čl. 10 a čl. 194 ods. 1 ústavy,
 - b) článku 1 bodu 4 zákona z 19. novembra 2015, a v prípade, že nadobudne účinnosť pred tým, ako ústavný tribunál rozhodne v tejto veci, čl. 21 ods. 1 a 1a zákona z 25. júna 2015, s čl. 194 ods. 1 ústavy,
 - c) článok 2 zákona z 19. novembra 2015 s čl. 2, čl. 7 a čl. 10 ústavy.
2. Podané ombudsmanom na začatie konania o súlade:
 - a) zákona z 19. novembra 2015 s čl. 7, čl. 112 a čl. 119 ods. 1 ústavy,
 - b) článku 137a zákona z 25. júna 2015, ktorý bol doplnený čl. 1 bod 6 zákona z 19. novembra 2015, s čl. 45 ods. 1, čl. 180 ods. 1 a 2 a čl. 194 ods. 1 v spojení s čl. 10 ústavy, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd prijatého v Ríme 4. novembra 1950 (zbierka zákonov z roku 1993, č. 61, čiastka 284) a s čl. 25 písm. c) v spojení s čl. 2 a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach otvoreného na podpis v New Yorku 19. decembra 1966 (zbierka zákonov z roku 1977, č. 38, čiastka 167),
 - c) článku 2 zákona z 19. novembra 2015 s princípom rozumnej legislatívy, ktorý vyplýva z čl. 2, s čl. 45 ods. 1, čl. 180 ods. 1 a 2 a s čl. 194 ods. 1 v spojení s čl. 10 ústavy, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 25 písm. c) v spojení s čl. 2 a čl. 14 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.
3. Podané národnou súdnou radou na začatie konania o súlade:
 - a) zákona z 19. novembra 2015,
 - b) článku 12 ods. 1 a 2, čl. 18, čl. 19 ods. 2, čl. 21 ods. 1 a 1a a čl. 137a zákona z 25. júna 2015 v znení čl. 1 bodu 1, 2, 3, 4 a 6 zákona z 19. novembra 2015,

c) článku 1 bodu 5 a čl. 2 zákona z 19. novembra 2015,

s čl. 2, čl. 7, čl. 10, čl. 112, čl. 119 ods. 1 a čl. 123 ústavy, keďže Sejm ich prijal bez toho, aby dodržal zákonom požadovaný postup, t. j. bez toho, aby vzal do úvahy stanoviská a návrhy národnej súdnej rady, ako to ukladá čl. 3 ods. 1 bod 6 zákona z 12. mája 2011 o národnej súdnej rade (zbierka zákonov, č. 126, čiastka 714, v znení neskorších predpisov),

4. Podané prvým predsedom najvyššieho súdu na začatie konania o súlade:

a) zákona z 19. novembra 2015 s čl. 7 v spojení s čl. 112, čl. 119 ods. 1 v spojení s preambulou a čl. 2, ako aj s čl. 2 v spojení s čl. 7 a čl. 186 ods. 1 ústavy, keďže Sejm ho prijal bez toho, aby dodržal zákonom požadovaný postup,

b) článku 12 ods. 1 zákona z 25. júna 2015 v znení čl. 1 bodu 1 zákona z 19. novembra 2015 s čl. 10 a čl. 173 ústavy,

c) článku 21 ods. 1a zákona z 25. júna 2015, vloženého čl. 1 bodu 4 písm. b) zákona z 19. novembra 2015, s čl. 10, čl. 45 ods. 1, čl. 173, čl. 180 ods. 1 a 2 a s čl. 194 ods. 1 ústavy, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

d) článku 137a zákona z 25. júna 2015, vloženého čl. 1 bodu 6 zákona z 19. novembra 2015, s čl. 2, čl. 45 ods. 1, čl. 173, čl. 180 ods. 1 a 2 a s čl. 194 ods. 1 ústavy, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

e) článku 2 zákona z 19. novembra 2015 s čl. 2, čl. 10, čl. 45 ods. 1, čl. 173, čl. 180 ods. 1 a 2 a s čl. 194 ods. 1 ústavy, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

a takto rozhodol:

1. Zákon z 19. novembra 2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o ústavnom tribunáli (zbierka zákonov, čiastka 1928), je v súlade s čl. 7, čl. 112, čl. 119 ods. 1 a čl. 186 ods. 1 Ústavy Poľskej republiky.

2. Článok 12 ods. 1 druhá veta zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 (zbierka zákonov, čiastky 1064 a 1928) v znení čl. 1 bodu 1 zákona uvedeného v bode 1 je v rozpore s čl. 173 v spojení s čl. 10 ústavy.

3. Článok 21 ods. 1 zákona uvedeného v bode 2 v znení čl. 1 bodu 4 písm. a) zákona uvedeného v bode 1 v časti „do 30 dní odo dňa volieb“ je v rozpore s čl. 194 ods. 1 ústavy.

4. Článok 21 ods. 1a zákona uvedeného v bode 2 v znení čl. 1 bodu 4 písm. b) zákona uvedeného v bode 1 je v rozpore s čl. 194 ods. 1 v spojení s čl. 10, čl. 45 ods. 1, čl. 173 a čl. 180 ods. 1 a 2 ústavy.

5. Článok 173a zákona uvedeného v bode 2, vložený čl. 1 bod 6 zákona uvedeného v bode 1, v rozsahu, v ktorom hovorí o preložení kandidáta na sudcu ústavného tribunálu namiesto sudcu, ktorého funkčné obdobie uplynie 6. novembra 2015, je v rozpore s čl. 194 ods. 1 v spojení s čl. 7 ústavy a nie je v rozpore s čl. 45 ods. 1, čl. 180 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných uzavretého v Ríme 4. novembra 1950, pozmeneného protokolmi č. 3, č. 5 a č. 8 a doplneného protokolom č. 2 (zbierka zákonov z roku 1993, č. 61, čiastka 284; zbierka zákonov z roku 1995, č. 36, čiastka 175, 176 a 177; zbierka zákonov z roku 1998, č. 147, čiastka 962; zbierka zákonov z roku 2001, č. 23, čiastka 266; zbierka zákonov z roku 2003, č. 42, čiastka 364; zbierka zákonov z roku 2010, č. 90, čiastka 587) a s čl. 25 písm. c) v spojení s čl. 2 a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach otvoreného na podpis v New Yorku 19. decembra 1966

(zbierka zákonov z roku 1977, č. 38, čiastka 167).

6. Článok 2 zákona uvedeného v bode 1 je v rozpore s čl. 2, čl. 7 a čl. 45 ods. 1, čl. 180 ods. 1 a 2 a s čl. 194 ods. 1 v spojení s čl. 10 ústavy, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 25 písm. c) v spojení s čl. 2 a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.

Ďalej ústavný tribunál rozhodol:

Podľa čl. 104 ods. 1 bodu 2 zákona o ústavnom tribunáli z 25. júna 2015 (zbierka zákonov, čiastka 1064 a 1928) vo zvyšku konanie zastavuje.

Andrzej Wróbel

*Mirosław Granat
Piotr Tuleja*

*Małgorzata Pyziak-Szafnicka
Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz*